

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ - СКОПЈЕ

**ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК
И ЛИТЕРАТУРА
ВО ОБРАЗОВНИОТ СИСТЕМ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА:
СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ**

Зборник на трудови од Научниот собир
одржан на 12 и 13 ноември 2010 г.
на Филолошкиот факултет
„Блаже Конески“ – Скопје

Организиран во соработка помеѓу Здружението
на професорите по француски јазик на РМ
и Катедрата за романски јазици при Филолошкиот факултет
„Блаже Конески“ - Скопје

Приредувач: Ирина Бабамова

Втора сесија: Франкофонските литератури во наставата
Deuxième session : Les littératures francophones dans l'enseignement

ПЕТРУШЕВСКА Калиопа

Литературниот текст во наставата по француски јазик
 врз примерот на две поеми од Жак Превер 99

PETROVA Snežana

Etat des lieux et perspectives de l'enseignement
 de la littérature française et francophone 111

ПОПОВСКА Елисавета

Изучувањето на француската литература и на франкофонските
 литератури: од културен палимпсест до инспиративен модел 119

Трета сесија: Францускиот јазик - јазик на струка
Troisième session: Le français sur objectifs spécifiques

ЈОСИФОВСКА Зора

Некои аспекти на наставата по предметот француски јазик во струка 129

ЈАКИМОВСКА Светлана

Проблеми при усвојување на правната терминологија 139

КАСАПОВСКА Милена

Искуства од наставата по француски јазик на дел
 од факултетите на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола 149

**Четврта сесија: Францускиот јазик во и надвор од наставата -
 активности за промоцијана францускиот јазик и литература**
**Quatrième session : Le français dans l'enseignement et en dehors
 de l'enseignement – Actions pour la promotion de la langue et de la
 littérature françaises**

ДАМЕВА Елизабета

Проблеми во наставата по француски јазик во основното образование ... 161

JOVANOVSKA Jelena

La politique linguistique de la Macédoine et la place du français 167

ВЕЛЕВСКА Маргарита

Постдипломски и докторски студии по / на француски јазик
 на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ - Скопје 171

ПРОБЛЕМИ ПРИ УСВОЈУВАЊЕ НА ПРАВНАТА ТЕРМИНОЛОГИЈА

Наставата по француски јазик како јазик на структурата наметнува одредени предизвици во однос на усвојување на специфична, стручна терминологија. Бидејќи и стручниот јазик на правото не претставува исклучок, слушателот при усвојувањето на правната терминологија ќе се соочи со проблеми од различна природа. Во овој труд ќе се осврнеме на овие проблеми и на нивното надминување.

Правото претставува специфичен домен кој неодминливо и секојдневно не засегнува. Јазикот како таков се користи во различни стручни домени и притоа се стекнува со одредени особености, но сепак улогата на јазикот во стручниот домен на правото е неспоредливо позначајна во однос на некои други стручни домени (како хемијата или математиката на пример) затоа што во рамките на стручниот домен на правото јазикот и текстовите се и средство за работа и предмет на анализа. Од друга страна, пак, правниот јазик ги одразува различните правни системи, а во најширока смисла и правната култура во дадена држава, па јазикот и правниот систем напоредно се развиваат. Затоа при усвојувањето на правната терминологија од слушателот се бараат и јазични и вонјазични познавања.

Вонјазичните познавања подразбираат познавање на правните системи на Република Франција и на Република Македонија, како и на начините на нивно функционирање. Иако во основа станува збор за слични правни системи кои го споделуваат т.н. континентално право и кои се востановени врз принципот на поделба на власта на законодавна, извршна и судска, сепак меѓу нив постојат и разлики.

Поради сличната структурираност на правните системи дел од термините поседуваат соодветни еквиваленти во двата јазика. Во таа смисла не претставува поголема тешкотија потрагата по еквиваленти за термините како што се *avocat, maire, Cour d'appel*. Иако не постои апослутно совпаѓање во однос на опсегот на поимите во двата јазика, сепак тие се доволно слични за да можеме да ги преведеме со македонските термини *адвокат, градоначалник, Апелационен Суд*.

Во одредени случаи поради разликите во правните системи не постојат соодветни еквивалентни термини во јазикот цел, но ако добро се познаваат двата

правни система слушателот може да ги усвои како функционални еквиваленти. Така, на пример, во македонскиот судски систем не постои терминот *Tribunal des conflits*, но сепак слушателот кој ги познава правните системи лесно ќе го усвои како негов еквивалентен термин, терминот *Компетенциски суд*.¹ Постојат и термини од овој тип кои ја одразуваат специфичноста на македонскиот судски систем. Така, во практиката на Уставниот суд на Република Македонија се користат термините *одлука* и *решение*, кои не се користат во францускиот правен систем. За овие термини како еквиваленти се употребуваат термините *décision* и *résolution*, но за францускиот слушател недоволно ќе биде познавањето само на преводните еквиваленти, односно тој ќе биде должен да се запознае со нивното значење т.е. дека терминот *одлука* се однесува на акт на судот со кој мериторно се одлучува за уставноста и законитоста на определен закон или друг пропис оспорен пред судот, додека терминот *решение* се користи за да се означат дали одредена иницијатива пред Уставниот суд е прифатена или отфрлена.

Конечно постојат и одредени термини за кои не постои соодветен еквивалент во јазикот цел, односно станува збор за т.н. термилошки празнини. Тоа е особено случај кај називите на судските институции. Така, не постојат соодветни еквиваленти за термините *Tribunal d'instance*, *Tribunal de grande instance*, *Juridictions de proximités*, како што не постои ниту соодветен француски еквивалент за македонскиот термин *Основен суд*. Сепак, надминувањето на проблемите кои произлегуваат од постоењето на термилошки празнини, ги надминува секојдневните обврски на предавачот, бидејќи ваквите празнини се надополнуваат по пат на неонимија. Предавачот е пред сè должен да ја алармира научната јавност за постоењето на таквата празнина, а и со свои предлози да помогне во нејзиното надополнување².

¹ Станува збор за суд кој е задолжен да ги разрешува споровите во однос на надлежностите меѓу редовното и административното судство. Бидејќи во македонскиот стручен јазик на правото, напоредно со терминот *надлежност* се користи и терминот *компетенција*, прифатлив и разбирлив е и терминот *Компетенциски суд*.

² Преводни решенија за француските судски институции на македонски јазик, како и на македонските судски институции на француски јазик се понудени во написот *Термилошки предизвици при преведувањето текстови со правна содржина*:

Примерите од неопходност од познавање на двата правни система се бројни. Така, на пример, слушателот – Французин го користи глаголот *sasir* заедно со разни судски инстанции, но ако го изучува македонскиот стручен јазик на правото, ќе биде приморан да запомни дека до различните судски институции се поднесуваат различни документи. Така, до Европскиот суд на правдата се поднесува тужба, до Високиот судски совет – претставка, до Уставниот суд - иницијатива. И македонскиот слушател кој го користи терминот *пресуда* без разлика за која судска инстанца станува збор, ќе биде должен да запомни дека за првостепените судски пресуди се користи терминот *jugement* додека за второстепените се користи терминот *arrêt*.

Тешкотиите при усвојувањето на правната терминологија не произлегуваат само од разликите на двата правни система туку и од **особеностите на двата јазика**. Имено, стручниот јазик на правото, како и другите стручни јазици, се стреми кон еднозначност и кон еднореферентност на термините. Повеќезначноста или недореченоста може да имаат далекусежни последици поради различните интерпретации на законските акти и на другите правни прописи. Сепак, и францускиот, и македонскиот стручен јазик на правото ги споделуваат слабостите на општиот јазик, односно повеќезначноста која се манифестира како хомонимија и полисемија.

*За хомонимија зборуваме кога два или повеќе различни збора имаат идентична форма.*³ Хомонимијата може да предизвика забуни при разбирањето на одреден текст или при потрагата на слушателот по еквиваленти во јазикот цел, но таквата можност е многу мала бидејќи хомонимите најчесто се термини кои припаѓаат на различни домени. За пример може да се земе францускиот термин *mineur* со кој може да се означи *малолетник* или *рудар*, но непосредниот контекст веднаш ја отстранува можноста од недорабирање. Сличен е и примерот на

Преведување називи на судски институции од француски на македонски јазик и обратно објавен во „Правник“ бр.222, октомври 2010.

³ ULLMANN, Stephen : *Précis de sémantique française*, A.Francke, Berne, 1975. p. 219

“On parle d’homonymie quand deux ou plusieurs mots distincts ont une forme identique.”

македонскиот термин *вина* кој соодветствува на множинска форма од терминот *vin*, но и на терминот *culpabilité*. Бидејќи хомонимијата во францускиот јазик е почеста отколку во македонскиот таа може да се искористи за внесување живост во наставниот процес.

За разлика од хомонимијата за слушателот замка претставуваат паронимите, кои во литературата се сретнуваат и под називот *делумни* или *приближни хомоними*. Паронимите не се хомоними бидејќи не поседуваат идентична форма, ниту пак се изговараат на еднаков начин. Тие како и хомонимите имаат сосема различни значења, но се блиски во однос на пишаната форма или изговорот. Паронимите предизвикуваат забуни кај слушателот бидејќи тој неретко ја превидува разликата во називот, па новиот термин го смета за идентичен на претходно усвоениот. Во правниот јазик почесто се сретнуваат неколку пароними: *réfaction* (*d'un acte* – *реформулирање на актом*) и *réfection* (*намалување на цените*), потоа *conjecture* (*претпоставка*) – *conjoncture* (*околност*). Пароними се сретнуваат и во македонскиот јазик: *орудie* (*instrument*) – *оружје* (*armes*), *статус* (*statut, position*) – *статум* (*statut, document ayant un caractère statutaire*).

Полисемијата, пак, може да доведе до сериозни недоразбирања во стручната комуникација, па поради тоа важно е да ѝ се посвети посериозно значење во наставниот процес, односно јасно да се разграничат значенските нијанси на еден термин. „Зборуваме за полисемија ако еден единствен збор има различни значења”.⁴ Повторно полисемијата може да се однесува на различни домени и при тоа да не доведе до сериозни недоразбирања. Така, на пример, терминот *Parquet* не е веројатно дека ќе воведо недоразбирања во комуникацијата иако овој термин поседува две значења *Јавно обвинителство* и *подна облога*. И самиот термин *право* (*droit*) е полисемичен бидејќи освен тоа што означува правец, тој може да има објективно значење и да го означува правото како систем, или пак субјективно значење и да значи право или права на поединецот.

⁴ ULLMANN, Stephen : *Précis de sémantique française*, A.Francke, Berne, 1975. p.199

“ On parle de polysémie lorsqu'un seul mot a des sens différents. ”

Особено е важно да се нагласат можностите за недорабирање кои произлегуваат од внатрешната полисемија (полисемија во рамките на еден стручен домен). Во таа смисла одредени називи на документи се полисемични, а нивното соодветно значење мора да се утврди според контекстот. Терминот *règlement* може да означува и правилник, и статус, и куќен ред, потоа пропис, наредба, уредба итн. Кога станува збор за Собрание, на пример, овој термин ќе се преведе со терминот *деловник*, додека во контекстите како членот 74, од Уставот на Република Франција, во кој се вели “*Les conditions dans lesquelles les lois et règlements y sont applicables*”⁵, тој соодветствува на терминот *propos* бидејќи и законот е еден вид пропис.

Сличен е примерот и со терминот *assemblée* кој најчесто се сретнува со значење *собрание*, но тој термин се користи и кога станува збор општо за двата дома на Француското собрание.

Разграничувањето на значењата на одреден термин може да настане и поради географската распространетост на францускиот јазик. Така, во Заир терминот *avocat* се користи не само за да се означи службеникот, туку и одредена сума пари наменета за поткуп.

Со особено внимание во наставата треба да се пристапи и кон презентирање на синонимите. Според Улман⁶ станува збор за “...синоними кога два или повеќе различни зборови имаат исто значење”. На ниво на термини, поради тенденцијата кон прецизност и концизност, апсолутните синоними⁷ се ретки. Такви се, на пример, синонимите *les magistrats debouts-les magistrats du Parquet*. Но најчесто, синонимите се делумни, приближни синоними, парасиноними и со себе носат

⁵ Текстот на Уставот на Република Франција е достапен на веб страницата: <http://www.legifrance.gouv.fr/>

⁶ ULLMANN, Stephen : *Précis de sémantique française*, A.Francke, Berne, 1975. p.180 “...synonymes quand deux ou plusieurs mots différents ont le même sens”.

⁷ Апсолутните синоними се зборови кои можат меѓусебно да се заменуваат во кој било контекст, без притоа да дојде до најмала промена во објективното значење или афективната нијанса на исказот.

нијанси во значењата, односно поседуваат исто семично јадро и различни конотативни или денотативни семи. Термините *tribunal* и *cour* се такви, делумни синоними, бидејќи првиот се користи за да се означат првостепени, а вториот *cour* за да се означат повисоките судови.

Во правниот јазик се сретнуваат временски синоними кои се резултат на еволутивниот карактер на јазикот. Всушност, јазикот постојано се менува, па одредени термини исчезнуваат од употребата, додека други го заземаат нивното место. Затоа синонимни парови од овој тип најчесто формираат архаизми и современи термини. Во македонскиот јазик вакви парови образуваат термините: *барјак-знаме; кадија-судија* и слично, но треба да се нагласи дека архаизмите не се користат во судската практика. За разлика од овие примери во францускиот јазик на правото сè уште се користат (иако поретко) одредени архаизми од старофранцускиот и од латинскиот јазик кои предавачот е должен да му ги презентира на слушателот: *icelui-celui, icelle-celle, prima facie-de prime abord, inter alia-entre autres* итн.

Се сретнуваат и синонимни парови од кои едниот збор припаѓа на општиот јазик, а вториот е термин кој припаѓа на стручниот јазик на правото. Такви се паровите: *mort/décès, conjugal/matrimonial*.

Синонимните разлики можат да се должат и на припадноста на термините на различни јазични регистри. Таков е францускиот пар парасиноними *policier/flic* или соодветниот македонски пар *полицаец/цајкан*.

Кога станува збор за синонимијата во правната терминологија интересно е да се споменат и географските синоними, односно различните називи за еден ист поим во франкофонските земји. Така, во Франција се користи терминот *maire*, во Белгија *bourgmestre* или *maïeur*, на Хаити - *magistrat communal*.

За правилно усвојување на правната терминологија од особено значење е да се истакне постоењето на лажни парови⁸, кои Мајо ги дефинира како „термини од различни јазици, со исто потекло, кои се слични или доволно блиски по форма, земајќи ја предвид структурата на засегнатите јазици, за да можат да се

⁸ Овој термин се користи во македонскиот јазик како еквивалент на францускиот термин *faux amis (faux-amis)*.

сметаат за еквиваленти, иако имаат различно значење”⁹. Бидејќи францускиот и македонскиот јазик немаат исто етимолошко потекло, лажните парови се сретнуваат во оние случаи кога македонските термини се од латинско потекло или пак се позајмени од англискиот или од некој од романските јазици.

Инаку една од најчестите замки за македонскиот слушател е лажниот пар *манифестација/manifestation*. Освен значењето *прикажување* што го споделуваат двата термина, во македонскиот јазик овој термин се користи за да се означи *прослава, приредба*, додека во францускиот јазик со овој термин се означува *демонстрација, јавно прикажување на незадоволство*. Сличен е и примерот на лажниот пар што го формираат термините *статус – statut*. Во францускиот јазик овој термин е полисемичен и со него може да се означи и *позиција, статус* и вид документ т.е. *статут*.

За македонскиот слушател збунувачки може да биде и терминот *radiation*, бидејќи во македонскиот јазик терминот *радијација* означува радиоактивно зрачење, додека во францускиот јазик, овој термин, освен со ова значење, се користи и во јазикот на правото за да се означи *поништување*. Слични парови формираат и терминот *minute* кој означува *минута*, но и *евиденција, записник, оригинален документ*, како и терминот *satrappe*, кој освен *кампања*, значи и *село*.

Вистински пријател на слушателот во ваквите случаи е контекстот бидејќи лажниот еквивалент едноставно не функционира во соодветниот контекст во јазикот-цел. Во стручните јазици често се сретнуваат т.н. вистински парови односно зборови кои се, не само слични по својата форма, туку имаат и исто значење во различните јазици. Поради стремежот кон стандардизација на термините во доменот на науката и техниката, денес е сè поголем бројот на овие зборови кои се нарекуваат *интернационализми*. Во правниот јазик

⁹ MAILLOT, Jean : *La traduction scientifique et technique*, Technique et documentation, Paris, 1981. p.31.

“*Termes de langues différentes, de même origine, de forme semblable ou suffisamment voisine, compte tenu de la structure des langues considérées, pour être pris pour des équivalents alors qu’ils ont un sens différent*”.

интернационализмите најчесто имаат латинско потекло: *јуриспруденција*, *аболиција*, *декрет* итн.

Сепак, ова не се сите предизвици кои стојат пред предавачот чија задача е да го олесни усвојувањето на правната терминологија. Поради карактерот на стручниот јазик на правото тој е должен да внимава при презентирањето на различни аспекти на правната терминологија. Меѓу другото, значајно е да се споменат и одреден број латински термини кои се користат и во македонскиот и во францускиот јазик на правото. Во францускиот јазик на правото употребата на латинските термини се објаснува, пред сè, со влијанието на римското право како основа на современото право. Извесен период на употребата на латинските термини во правните контексти се гледало како на средство со кое се дава дополнителна тежина на стилот, а со тоа и на аргументите. Сепак, денес во Франција, па и во Канада постои тенденција за отстранување на латинизмите од јазикот на правото и нивно заменување со соодветни француски термини или изрази. Така, на пример, терминот *a priori* може да се замени со францускиот термин *au préalable, in iudicio - en justice, ratio legis - raison de la loi*. Латинските термини и изрази се отстрануваат од правните документи и текстови за да станат појасни и поразбирливи, особено ако се има предвид фактот дека тие не се наменети само за ограничен круг стручни лица, туку се однесуваат на сите граѓани. Во текот на наобразбата стручните лица го усвојуваат значењето на најчестите латински термини и изрази како што се на пример : *ex officio* – *по службена должност*; *exequatur* - *да се спроведе*; *subpoena* – *покана за сведочење, судска покана* и слично, па потребата предавачот да ги презентира ваквите термини или нивното значење најчесто се наметнува ако станува збор за лица со филолошка наобразба.

За разлика од францускиот јазик на правото каде е забележително присуството на латински термини дури и во судската практика, во македонскиот јазик на правото латинските термини се сретнуваат мошне ретко, а и најчесто се

дел од правната доктрина и можат да се сретнат во универзитетските учебници¹⁰. Латинските термини најчесто се приспособени на македонскиот јазик и не се сретнуваат во нивната оригинална форма, а поради тенденцијата кон јасност и достапност на правните текстови до сите граѓани и во македонскиот јазик се препорачува одбегнување на латинизмите.

Усвојувањето на правната терминологија може да претставува дополнителна тешкотија и од дијахрониски аспект. И Македонија и Франција во минатото имале различни правно-политички системи, со сопствени институции, чие устројство и функционирање понекогаш се далечни за слушателот. Така, на пример, според Уставот на Француската Република од 1958 година првиот човек на Владата се нарекува *premier ministre* додека со претходниот од 1946 тој се нарекувал *président du conseil*. Во овој случај предавачот е должен да ги истакне надлежностите на институцијата и на човекот кој раководи со неа, односно дека неговите надлежности се слични на оние кои денес ги има претседателот на Владата.

И во македонскиот јазик постојат називи за институции кои веќе не постојат, а кои се најчесто дел од поранешното социјалистичко уредување. Такви се, на пример, називите *Извршен совет (Conseil exécutif)*, *Централен комитет (Comité central)*, *Организација на здружен труд (Organisation de travail associé)* итн. Задача на предавачот во овој случај не е само да ги презентира соодветните еквиваленти, туку во зависност од тоа дали станува збор за македонски или странски слушатели, да даде помалку или повеќе исцрпни објаснувања за значењето на овие термини.

При изучувањето на правната терминологија неодминливо треба да се спомене и проблемот на денотацијата и конотацијата. Правниот јазик е по својата природа неутрален и тој се стреми да не предизвика ни позитивни ни негативни конотации па затоа во правните текстови најчесто сретнуваме стручни термини кои

¹⁰ Така, на пример, термините *abusus* (злоупотреба на правно овластување), *tempore* (време), *conditio* (услов), *modus* (начин), се единствените латински термини кои ги сретнавме во учебникот *Вовед во правото* од Бајалџиев Димитар, во издание на Правниот факултет од Скопје, 1999.

имаат многу слично или идентично денотативно значење, но кои воедно имаат неутрално конотативно значење. Неутралното конотативно значење не е апсолутно остварлива категорија, но тоа претпоставува одбегнување на термини со силна емотивна мотивација. Термини со посилено конотативно значење се сретнуваат и во францускиот и во македонскиот јазик, иако не се дел од оној строго-стручен јазик на правото. Така, терминот *bourgeois* денес се користи за да се означи плитка, банална личност, без образование и идеали, додека пак, терминот *aristocrate* се користи како квалификатив за човек со елегантно држење и манири. Се чини дека македонскиот слушател често не ги познава овие дополнителни значења. И во македонскиот јазик постојат вакви термини кои се силно идеолошки мотивирани. Така, на пример, во зависност од времето и од контекстот терминот *комунизам* може да поседува од крајно позитивни до крајно негативни конотативни значења.

Исто така предизвик за слушателот е и запознавањето со процесот на неонимија¹¹ кој опфаќа и правни термини, а чија цел најчесто е одбегнување на заемањето од англискиот јазик. Во Франција со проблемите на правната неонимија се занимава Комисијата за терминологија и неологија формирана во рамките на Министерството за правда. Предложените термини понатаму се разгледуваат од страна на Генералната комисија за терминологија и неологија, а конечно се разгледуваат и од страна на Француската академија пред да бидат објавени во Службен весник, со што нивната употреба станува задолжителна во државната администрација. За разлика од некои други домени како што се информатиката, економијата и слично, во доменот на правото не се јавува поголема потреба од неоними, па во последните десетина години во Службен весник се објавени само два неонима: *alerte professionnelle*¹² за англискиот термин *whistleblowing* и *action de*

¹¹ Неонимијата е всушност терминолошка неологија.

¹² Овој термин се користи за да се означи пријавување на нерегуларности кои му наштетуваат/би можеле да му наштетат на лицето кое ги открива, на претпријатието или на трето лице. Објавен е во *Journal Officiel*, 7 septembre 2007.

groupe ¹³за *class action*. Значи предавачот е должен да ги познава правните неоними, да биде во тек со новините за да може да ги пренесе на слушателите.

Се разбира дека проблемите при усвојувањето на правната терминологија не можат да се ограничат само на овие аспекти. Предавачот не им ги презентира само правните термини на слушателите, туку и ги упатува на нивните граматички својства, на начините на кој тие функционираат во контекст за правилно да се употребат на рамниште на реченица и текст.

Од сето до сега изнесено може да се изведе заклучок дека слушателот кој го усвојува стручниот јазик на правото не треба само да се стреми да стане билингвален и да го усоврши своето познавање на правниот вокабулар, туку е должен подобро да ја запознае целната култура.

Конечно, треба да се истакне и дека стратегиите кои ќе ги примени предавачот во голема мера зависат од профилот на слушателите. Стручните лица од областа на правото најчесто добро го познаваат правниот систем и на целната култура, и правните механизми воопшто, па во наставата, поголемо значење се придава на усвојување на вокабуларот и на јазичните вештини.

Ако, пак, станува збор за слушатели со филолошка наобразба, тогаш се јавува потреба акцентот да се стави на структурата на правните системи.

¹³ Со синтагмата се означува судска тужба или постапка која се однесува на голем број жртви најчесто од некоја масовна штета. Постапката можат да ја водат еден или повеќе адвокати при што жртвите се помалку или повеќе информирани за оваа тужба во која можат, но и не мора да се вклучат. Ваквата судска постапка е присутна во канадското право и во правото на САД. Синтагмата е објавена во *Journal Officiel*, 13 mai 2006.

Литература

- БАЈАЛЦИЕВ, Димитар: *Вовед во право*, Правен факултет, Скопје, 1999.
- CABRE, Maria Teresa: *La Terminologie*, Les Presses de l'Université d'Ottawa, Québec, Canada, 1998.
- CAMION, Jean: *Dictionnaire des homonymes de la langue française*, Gachot, 1986.
- CHAZAUD, Henri Bertaud: *Dictionnaire de synonymes et contraires*, Le Robert, Paris 1996.
- CORNU, Gérard: *Vocabulaire juridique*, PUF, Paris, 1987.
- DEPECKER, Loïc: *Entre signe et concept*, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2002.
- DEPECKER, Loïc: *Les mots de la francophonie*, Bélin, Paris, 1998.
- DUBUC, R.: *Manuel pratique de terminologie*, Conseil international de la langue française, Linguatex, Montreal, Paris, 1978.
- GÉMAR, Jean-Claude : “Le plus et le moins-disant culturel du texte juridique. Langue, culture et équivalence”, *Meta*, vol. 47, n° 2, 2002, p. 163-176.
- GUILLIEN, Raymond & VINCENT, Jean: *Lexique des termes juridiques*, Dalloz, 1999.
- ХАЏИ-ВАСИЛЕВ, Миле: „Право и политички науки, Семејно право“, *Билтен на Одборот за македонска научна и стручна терминологија*, МАНУ, Скопје, 1998.
- HUMBLEY, John: “ La traduction des noms d'institutions”, in *Meta*, Volume 51, numéro 4, décembre 2006, pp. 671-689.
- ЈАКИМОВСКА, Светлана: „Терминолошки предизвици при преведувањето тесктови со правна содржина: Преведување називи на судски институции од француски на македонски јазик и обратно“ во *Правник*, бр.222, октомври 2010.
- LERAT, Pierre: *Les langues spécialisées*, PUF, Paris, 1995.
- MAILLOT, Jean : *La traduction scientifique et technique*, Technique et documentation, Paris, 1981.

МАРЈАНОВИЌ, Ѓорѓе: „Право и политички науки, Кривично право,“ *Билтен на Одборот за македонска научна и стручна терминологија*, МАНУ, Скопје, 1989.

PENFORNIS, J.-L.: *Le français du droit*, Clé International, 1998.

PICOTTE, Jacques: *Juridictionnaire*, Université de Moncton, 2008.

RONDEAU, Guy: *Introduction à la terminologie*, Gaëtan Morin Editeur, Québec, Canada, 1984.

SAGER, Juan Carlos: *A Practical Course in Terminology Processing*, Amsterdam, 1990.

Terminologie et enseignement des langues, Actes du colloque international organisé par l'Association Européenne des Linguistes et des Professeurs de Langues (AELPL) les 31 janvier et 1er février 1991 à Georgy-Pontoise, La Tilv éditeur, 1991.

ULLMANN, Stephen: *Précis de sémantique française*, A. Francke, Berne, 1975.

Сайтографија

http://fr.wikipedia.org/wiki/Organisation_juridictionnelle_%28France%29

http://fr.wikipedia.org/wiki/Syst%C3%A8me_juridique

<http://www.culture.gouv.fr/culture/dglf/>

<http://granddictionnaire.com>

<http://www.journal-officiel.gouv.fr/>

<http://www.justice.gouv.fr>

<http://www.legifrance.gouv.fr>

<http://www.pravda.gov.mk/>

<http://www.pravo.org.mk/>

<http://www.slvesnik.com.mk>

<http://www.sobranie.mk/>

<http://www.termisti.refer.org>

<http://www.usud.gov.mk/domino/WEBSUD.nsf>